

**UCHWAŁA NR XVIII / 112 / 2012
RADY POWIATU GDAŃSKIEGO
z dnia 28 marca 2012r**

w sprawie przyjęcia do realizacji „ Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2012 – 2014”

Na podstawie art. 12 pkt. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity – Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz.1592 z późn. zm) oraz art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm)

**Rada Powiatu Gdańskiego
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „ Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2012 – 2014”, zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gdańskiego.

§ 3

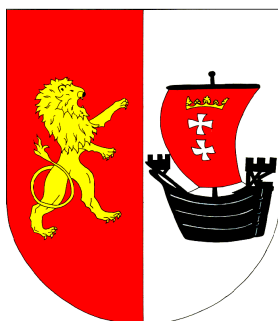
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

**Przewodniczący Rady
Powiatu Gdańskiego**

Kazimierz Kloka

Załącznik do Uchwały Nr XVIII/ 112/2012
Rady Powiatu Gdańskiego
z dnia 28 marca 2012
w sprawie przyjęcia
Powiatowego programu
rozwoju pieczy zastępczej
na lata 2012 - 2014

POWIAT GDAŃSKI



POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2012-2014

Pruszcz Gdański 2012 r.

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego oraz najlepszym dla dzieci, nigdy niedającym się zastąpić w pełni, środowiskiem wychowania i opieki nad nimi. Jednak niekiedy dochodzi do niewłaściwego wypełniania funkcji przez naturalną rodzinę i wówczas zachodzi potrzeba ograniczenia jej autonomii i podjęcie interwencji na rzecz najlepiej pojętego interesu dziecka.

Sytuacje kryzysowe w rodzinach mogą wywoływać różne czynniki, np. sieroctwo, ubóstwo, złe warunki mieszkaniowe, brak pracy, alkoholizm i inne uzależnienia, przemoc, ciężkie choroby somatyczne i psychiczne, niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, emigracja za pracą, niedostosowanie społeczne czy skutki przedwczesnego macierzyństwa. Zastąpienie dziecku wychowania w rodzinie własnej poprzez stworzenie warunków zbliżonych do tych, które istnieją w normalnie funkcjonującej rodzinie i zapewnienie funkcjonowania poza rodziną biologiczną - to idea zastępczych form opieki.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej, którą organizuje powiat. System pieczy zastępczej to: zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

System pieczy zastępczej uwzględnia trzy poziomy oddziaływania: Gmina, Powiat, Samorząd Województwa.

Zgodnie z ustawą **gmina zobowiązana jest do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej**. Jest ona realizowana przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Tworzy się stanowisko asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną. Jest on kierowany wyłącznie do rodzin, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Jego czas pracy jest elastyczny, nienormowany i dostosowany przede wszystkim do rytmu życia rodziny. Asystent ponosi indywidualną odpowiedzialność za wyniki pracy z konkretną rodziną. Ponadto, dzieciom zapewnia się pobyt w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych), które organizują dzieciom czas wolny i pomagają w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami. Praca z rodziną jest prowadzona m.in. w formie poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców.

Za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat.

Do zadań powiatu (własnych i zleconych) należą w szczególności:

- a) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- b) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- c) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo -terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- d) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- e) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia rodzinnego o zasięgu ponadgminnym,

- f) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- g) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa,
- h) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- i) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- j) prowadzenie rejestru danych rodzin zastępczych,
- k) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
- l) finansowanie:
 - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
- m) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- n) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstawaniu zaległości dotyczącej odpłatności za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej,
- o) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- p) finansowanie pobytu dzieci cudzoziemców w pieczy zastępczej.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Do zakresu działania powiatowego centrum pomocy rodzinie należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów.

Zgodnie z Zarządzeniem Starosty Gdańskiego nr 86/ 2011 z dnia 4 października 2011 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Gdańskiego.

Zadaniami organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są w szczególności:

- a) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- b) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- c) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- d) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego,
- e) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- f) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- g) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- h) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- i) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- j) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- k) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- l) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,
- m) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- n) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- o) przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,
- p) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,

r) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza, albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

By system ten działał w sposób planowy i efektywny, przepisy ustawy nałożyły na powiat obowiązek opracowania i realizacji 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej, zawierającego między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej jest wypełnieniem wymogu ustawowego wyrażonego w artykule 180 ust 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Powyższy program jest zgodny z założeniami przyjętymi w :

- Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Gdańskim na lata 2007 – 2013” - przyjętej Uchwałą nr XI/ 78/2007 Rady Powiatu Gdańskiego z dnia 24 sierpnia 2007 roku.
- Powiatowym Programie Wspierania Dziecka i Rodziny na lata 2007- 2013 - przyjętym Uchwałą Nr XI/79/2007 Rady Powiatu Gdańskiego z dnia 24 sierpnia 2007 roku.

Założenia programowe

Program rozwoju pieczy zastępczej zawiera kompleksowy system wspierania rodzin i dzieci w pieczy zastępczej, który opiera się na prawach dziecka ustanowionych w Konstytucji RP oraz Konwencji o Prawach Dziecka, a w szczególności : prawa dziecka do rodziny i pozostawania pod opieką rodziców, prawa do poszanowania więzi rodzinnych dziecka odseparowanego z jakichkolwiek powodów od rodziców, prawa ustanowienia dla nich pieczy zastępczej, ochrony jego dobra w postępowaniu adopcyjnym.

Pieczą zastępczą to pieczę sprawowana poza rodziną biologiczną dziecka przez rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo wychowawcze przez wszystkie dni tygodnia, przez całą dobę, w zasadzie bez z góry określonego terminu jej zakończenia w konsekwencji ingerencji sądu w sferę władzy rodzicielskiej.

Rodzina zastępcza jest wzorowaną na modelu wychowania rodzinnego formą pieczy zastępczej. Z chwilą umieszczenia w rodzinie zastępczej dziecko dalej prawnie pozostaje dzieckiem swoich rodziców. Wyjątek stanowi adopcja, która nie jest jedną z form pieczy zastępczej. Rodzice zastępczy nie sprawują nad dzieckiem władzy rodzicielskiej, a tylko wykonują bieżącą pieczę. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców biologicznych dziecka, o ile sąd opiekuńczy nie postanowił inaczej.

Głównym celem pieczy zastępczej jest niwelowanie niewydolności wychowawczej rodziny oraz zaniedbania dzieci lub też w przypadku braku jakiejkolwiek szansy na powrót dziecka do rodziny biologicznej na jak najszybszym uregulowaniu jego sytuacji prawnej. Stąd też umieszczając dziecko w pieczy zastępczej należy

traktować jako stan przejściowy i dążyć do tego aby dziecko jak najszybciej mogło powrócić do swoich rodziców naturalnych lub znaleźć rodzinę adopcyjną. Piecza zastępcza z założenia jest nastawiona na przywracanie dziecka rodzinie jest więc opieką tymczasową.

Pieczka zastępcza ma na celu zapewnienie dziecku bezpieczeństwa oraz odpowiednich warunków rozwoju i wychowania, a w szczególności kompensacji deficytów reintegracji z rodziną pochodzenia oraz usamodzielnienie życiowe wychowanek. Nie jest to zadanie łatwe i wymaga ogromnego zaangażowania samej rodziny zastępczej jak i wielu służb.

Przyjęcie dziecka do rodziny zastępczej jest sytuacją bardzo trudną zarówno dla rodziny zastępczej jak i dla samego dziecka. Dzieci, które trafiają do pieczy zastępczej, są zaniedbane wychowawczo, zdrowotnie, edukacyjnie i emocjonalnie.

Dla wielu osób sprawujących rodzinne formy opieki zastępczej trudnym doświadczeniem obok codziennej pracy z dzieckiem, szkołą jest również kontakt z rodzinami powierzonych im dzieci. Wyzwania, którym muszą sprostać opiekunowie zastępczy powodują, iż często czują się oni bezsilni, oceniani i osamotnieni co powoduje powolne osłabianie ich motywacji, sił i zapału do dalszego sprawowania opieki nad wychowanekami. Aby uniknąć wypalenia opiekunów zastępczych, konieczne jest stworzenie spójnego i wszechstronnego systemu wsparcia. Rodzina zastępcza, która czuje się bezpieczna i jest wspierana oraz szanowana, gwarantuje rzetelne i efektywne sprawowanie opieki.

Profesjonalne wsparcie rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej powinno być rozwiązaniem systemowym, które składa się z wielu powiązanych ze sobą elementów, przede wszystkim takich, jak: koordynator rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, asystent rodzin biologicznych dziecka, które trafiło do pieczy zastępczej, pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej, kurator.

Główni realizatorzy programu.

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Gdańskiego
- Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna w Pruszczu Gdańskim
- Kuratorzy Sądu Rejonowego w Gdańsku
- Organizacje pozarządowe
- Placówki oświatowe

Koordynatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim.

Diagnoza

Analizę sytuacji dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Gdańskiego należy rozpocząć od przedstawienia sytuacji demograficznej tej grupy społeczeństwa. Poniżej przedstawiona została tabela zawierająca procentowy udział dzieci i młodzieży w wieku od 0-18 lat w stosunku do ogółu mieszkańców Powiatu Gdańskiego wg, stanu na dzień 31.12.2010 roku.

Teren	Ludność, w tym:							% -owy udział dzieci w ogółu ludności
	Ogółem	dzieci w wieku:					Ogółem dzieci	
		0 - 2	3 - 6	7 - 12	13 - 15	16 - 18		
Miasto Pruszcz Gdański	26 834	1 096	1 284	1 655	796	830	5 661	21,00
Gmina Pruszcz Gdański	20 486	816	1 033	1 500	759	894	5 002	24,42
Pszczółki	8 473	297	388	616	350	396	2 047	24,16
Trąbki Wielkie	10 063	428	491	771	441	506	2 637	26,2
Cedry Wielkie	6 470	246	283	449	284	311	1 573	24,31
Suchy Dąb	4 034	169	170	289	166	209	1 003	24,86
Przywidz	5 331	215	270	372	257	241	1 355	25,42
Kolbudy	14 019	563	697	1 047	490	588	3 385	24,15
Powiat Pruszcz Gdański	95 710	3 830	4 616	6 699	3 543	3 975	22 663	23,68

Z przedstawionej tabeli wynika, że prawie jedna czwarta mieszkańców to dzieci, młodzież, przy czym najmniejszy odsetek tej grupy ludności stanowią mieszkańcy miasta Pruszcza Gdańskiego, tylko 21% a najwięcej osób niepełnoletnich stanowi odsetek mieszkańców gminy Trąbki Wielkie – 26,2 %.

Najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci poza rodziną jest niewydolność opiekuńczo - wychowawcza rodziny a także alkoholizm rodziców. Rodziny z reguły są objęte wsparciem finansowym i pracą socjalną przez ośrodki pomocy społecznej.

W większości przypadków zanim dojdzie do wydania postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej rodzicom zostają ograniczone prawa rodzicielskie poprzez nadzór kuratora sądowego. Stąd też ważne jest przeanalizowanie tendencji ilości rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, w tym z powodu niewydolności opiekuńczo wychowawczej i alkoholizmu któregoś z członków rodziny.

Poniżej przedstawiono tabelę zawierającą ilość mieszkańców z poszczególnych gmin korzystających ze wsparcia ośrodka pomocy w latach 2008 – 2010.

Teren	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (Liczba rodzin) w poszczególnych latach:			Alkoholizm - (liczba rodzin) w poszczególnych latach			Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Miasto Pruszcz Gdański	80	91	149	27	22	43	268	228	261
Gmina Pruszcz Gdański	334	323	110	61	48	41	229	172	230
Pszczółki	22	26	31	11	11	17	100	107	122
Trąbki Wielkie	137	172	186	36	27	23	215	220	240
Cedry Wielkie	53	56	65	13	20	21	150	132	184
Suchy Dąb	64	47	71	16	17	12	81	83	76
Przywidz	60	106	122	19	14	22	182	174	182
Kolbudy	64	61	65	25	29	31	127	135	135

Z przedstawionego zestawienia wynika, że w mieście Pruszcz Gdański znacznie wzrosła liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodka pomocy z powodu bezradności opiekuńczo wychowawczej (w 2010 roku o 48 rodzin) , alkoholizmu o 21 osób, a także wzrosła liczba rodzin z dziećmi (o 33 rodziny). W pozostałych gminach nie można zaobserwować takiego wzrostu klientów ops, a w gminie Pruszcz Gdański liczba rodzin bezradnych opiekuńczo wychowawczych wręcz spadła o 213 rodzin w 2010 w stosunku do roku poprzedniego.

W przypadkach niewydolności opiekuńczo wychowawczych sąd rodzinny i nieletnich obejmuje rodzinę nadzorem kuratorskim.

Z informacji uzyskanych z V Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego Gdańsk Południe w Gdańsku wynika, że na terenie Powiatu Gdańskiego nadzorem kuratora sądowego było:

w roku 2009 – **63** rodziny, w tym **137** dzieci
w roku 2010 - **47** rodzin, w tym **97** dzieci,
do XI. 2011 – **32** rodziny, w tym **100** dzieci.

Po wykorzystaniu wszystkich możliwości wsparcia i zmobilizowania do poprawy sytuacji rodziny biologicznej Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich wydaje postanowienie o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. W 99 % są to postanowienia tymczasowe z klauzulą natychmiastowej wykonalności. Z tego też powodu w praktyce nie ma możliwości uzyskania pełnej dokumentacji dzieci, ustalenia przyczyn umieszczenia ich w rodzinie zastępczej a tym bardziej planowego doboru dzieci do charakteru rodziny zastępczej, co mają zagwarantowane rodziny zastępcze w ustawie o pomocy społecznej.

Z przeprowadzonej wśród ośrodków pomocy społecznej działających na terenie Powiatu Gdańskiego ankiety wynika, że na dzień 30 października br około 45 dzieci jest zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej:

z terenu miasta Pruszcz Gdańskiego	- 10 dzieci
gminy Przywidz	- 3 dzieci
gminy Kolbudy	- 8 dzieci (4 rodziny)
gminy Pszczółki	- 2 dzieci
gminy Pruszcz Gdański	- 10 dzieci
gminy Trąbki Wielkie	- 5 dzieci
gminy Cedry Wielkie	- 7 dzieci
gminy Suchy Dąb	- brak danych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi stałą kampanię promującą rodzicielstwo zastępcze i pozyskiwanie nowych kandydatów do pełnienia tej roli. Kandydaci są szkoleni wg programu szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, rodzin adopcyjnych, prowadzenia placówek rodzinnych oraz trenerów i organizatorów rodzicielskiej opieki zastępczej, autorstwa Marka Hojczyka i Beaty Kowalczyk, zatwierdzony decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej Nr DSR-II-5121-1-1TU/08 z dnia 17.03.2008 w wymiarze 58 godzin program podstawowy oraz 38 godzin w ramach programów specjalistycznych. Nie wszystkie osoby, które ukończyły szkolenie uzyskiwały kwalifikacje do pełnienia roli rodziny zastępczej.

	Liczba osób, która ukończyła szkolenie	Liczba osób, która uzyskała kwalifikacje
2008	10	4
2009	0	0
2010	7	3
2011	25	11

Jak wynika z powyższej tabeli, bardzo mało jest osób chętnych do założenia rodziny zastępczej. Rok 2011 jest wyjątkowy, ponieważ duża liczba chętnych była związana ze zmianą przepisów i koniecznością uzyskania kwalifikacji przez rodziny spokrewnione, które od 1 stycznia 2012 stały się rodzinami niezawodowymi (ciocie, kuzyni itp.) i to oni właśnie głównie byli uczestnikami szkolenia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie stara się aby rodziny zastępcze działające na terenie Powiatu Gdańskiego odczuwały duże wsparcie ze strony pracowników. Poprzez systematyczne szkolenia, spotkania grup wsparcia dąży się aby rodziny zastępcze były w jak najlepszy sposób przygotowane do codziennej, bardzo ciężkiej i wyczerpującej pracy. Bardzo często rodziny zastępcze, które „pracują” 24 godziny na dobę dotyka wypalenie zawodowe. Jako partnerzy w pracy z dziećmi PCPR stara się bardzo często podkreślać olbrzymi wkład pracy rodzin zastępczych w realizacji zadań powiatu między innymi poprzez przekazywanie im imiennych życzeń okolicznościowych lub pamiętając o ich święcie ustanowionym przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej - Dniu Rodzicielstwa Zastępczego.

Co roku dodatkowo na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego realizowane są projekty ogłaszane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, które mają na celu

wzmacnianie i rozwój pieczy zastępczej, zapobieganiu wypaleniu zawodowemu rodzin zastępczych, wspieranie ich dzieci biologicznych a także pomoc w usamodzielnianiu wychowanków .

W Powiecie Gdańskim można zauważyć stałą tendencję ograniczania umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na rzecz rodzin zastępczych. Wzrasta także liczba wyspecjalizowanych rodzin zastępczych zawodowych, które z coraz większym profesjonalizmem opiekują się dziećmi w ramach rodzin wielodzietnych, o charakterze pogotowia opiekuńczego czy rodziny specjalistycznej dla dzieci niepełnosprawnych.

	2008		2009		2010		2011	
	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin
Rodz. zastępcze spokrewnione	94	69	97	75	100	80	110	84
Rodz. zastępcze niespokrewnione	76	24	37	20	27	18	43	24
Rodz. zast. zawodowe wielodzietne	51	6	83	12	81	13	69	13
Rodz. zastępcze zawodowe specjalistyczne	3	1	2	1	3	1	3	2
Rodz. zastępcze zawodowe o charak. pogotowia opiekuńczego	3	1	5	1	4	1	7	2
Dzieci z terenu pow. Gdańskiego umieszczone na terenie innegopowiatu	29	-	31	-	21	-	23	-
Dzieci w pl. op-wych na terenie Powiatu Gdańskiego	9	-	22	-	22	-	22	-
Dzieci w placówkach op.wych. na terenie innego powiatu	31	-	33	-	25	-	21	-
Łącznie	296	101	310	109	283	113	298	125

Z powyższej tabeli wynika, że utrzymuje się raczej stała tendencja liczy dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Z tendencją do zmniejszania się liczy dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, na rzecz rodzin zastępczych spokrewnionych. Problem natomiast występuje z coraz dłuższym okresem przebywania dzieci w rodzinach zastępczych i przedłużającym się terminem

ostatecznego rozwiązania sprawy rodziców biologicznych. Bardzo często sąd pozostawia dzieci na wiele lat w rodzinach zastępczych (tracą one wówczas szansę na szczęśliwą adopcję) nim pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej lub zgodzi się na powrót dzieci do domu biologicznego. Szczególnie warto zauważyć, że w przypadku umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej spokrewnionej u dziadków, rodzeństwa, rodzice naturalni nie wykazują żadnych przejawów dobrej woli poprawienia swoich warunków i zniwelowania przyczyny odebrania im dzieci.

Ważnym elementem pieczy zastępczej jest stałe podkreślanie jej tymczasowości, trudno jest zaakceptować to szczególnie rodzinie zastępczej, ze jej rola polega na sprawowaniu opieki nad powierzonym wychowankiem do czasu jego powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej

W celu jak najszybszego uregulowania sytuacji prawnej dziecka Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim bardzo ściśle współpracuje z Sądem Rejonowym, Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich , ośrodkiem adopcyjnym ale też i rodziną biologiczną dziecka. Pracownicy PCPR zanim rozpoczną procedurę pozbawiania rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej muszą mieć pewność, że dziecko , obecnie przebywające w pieczy zastępczej nie ma żadnych szans na powrót do domu rodzinnego.

Poniżej przedstawiono tabelę w której wykazano liczbę dzieci opuszczających pieczę zastępczą w związku z powrotem do rodziny biologicznej lub na skutek adopcji.

Zmiana sytuacji dziecka	2007	2008	2009	2010	2011
Powrót do rodziny biologicznej	0	0	6	3	1
Adopcja dziecka	21	21	12	19	14

Na terenie Powiatu Gdańskiego mieszkają rodziny zastępcze zarówno spokrewnione, jak i niespokrewnione a także rodziny zastępcze zawodowe, które są opiekunami dzieci nie tylko z Powiatu Gdańskiego, ale też przyjmują dzieci z terenu innych powiatów.

Niektóre rodziny zastępcze posiadają podpisane umowy z miastem Sopot, Gdynią, Gdańskiem na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej wielodzietnej, specjalistycznej lub o charakterze pogotowia rodzinnego. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w obecnym kształcie prawnym nie przewiduje możliwości prowadzenia rodzin zastępczych zawodowych na terenie innego powiatu, niemniej jednak na terenie Powiatu Gdańskiego na dzień 31.12.2011 r. funkcjonowało 7 rodzin zastępczych tego typu. Jedna rodzina zastępcza zawodowa dla miasta Gdyni, jedna rodzina zawodowa dla miasta Gdańska oraz pięć rodzin zawodowych dla dzieci umieszczonych z terenu miasta Sopot.

W ramach podpisanych umów rodziny zastępcze otrzymują wynagrodzenie od innego powiatu, natomiast wypłata świadczeń dla dzieci jak i obsługa prawna, pedagogiczna spoczywa na Powiecie Gdańskim.

Młodzież po opuszczeniu pieczy zastępczej może korzystać z dalszej formy wsparcia poprzez świadczenia im przyznawane na kontynuowanie nauki. Z tej formy wsparcia korzystają wychowankowie zarówno rodzin zastępczych jak i placówek opiekuńczo - wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych czy zakładów poprawczych.

Wychowankowie korzystający z pomocy na kontynuowanie nauki z:	2007	2008	2009	2010	2011
rodzin zastępczych	43	39	35	37	36
placówek	14	13	12	19	16
Łącznie	57	52	47	56	52

Finansowanie zadań z zakresu opieki zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej do końca 2011r. należało do zadań powiatu. Od 1.01.2012 r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

Niestety koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej stają się co roku wyższe z różnych powodów. Głównie zwiększania się kosztów pobytu w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, przedłużający się okres pobytu dzieci w pieczy zastępczej czy też konieczność podpisania umów z rodzinami zastępczymi wielodzietnymi z uwagi na wychowywanie liczego rodzeństwa lub dzieci bardzo trudnych czy też chorych.

Poniżej przedstawiono analizę wydatków i dochodów Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim w okresie od 2006 – 2011 roku związanych z utrzymaniem dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach oraz usamodzielnianiem wychowanków

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zasiłki na kontynuację nauki dla dzieci z placówek opiekuńczo wychowawczych	67.742,00	68.894,01	52.657,14	54.574,14	45.404,36	62.290,41
Zasiłki na usamodzielnienie i zagospodarowanie wychowanków placówek	11.186,19	35.434,99	27.011,14	32.152,27	20.264,94	23.387,23
Zasiłki dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	1.563.018,61	1.611.044,30	1.554.277,45	1.575.176,62	1.622.335,49	1.778.828,75
Zasiłki na kontynuację nauki dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	212.545,90	211.302,20	181.176,00	132.700,26	131.928,49	138.486,85
Zasiłki na usamodzielnienie i zagospodarowanie wychowanków rodzin zastępczych	50.624,96	41.357,88	47.258,00	69.778,80	64.355,71	37.755,78
Wynagrodzenia i pochodne dla rodzin zastępczych zawodowych	59.317,70	108.263,52	186.200	221.368,07	281.685,27	307.752,94
Dotacje przekazywane do innych powiatów za nasze dzieci w rodzinach zastępczych	78.426,50	124.216,77	227.147,19	227.900,83	201.272,47	197.956,55
Dotacje przekazywane do innych powiatów za nasze dzieci w placówkach	883.991,72	768.106,98	945.210,41	720.391,74	720.041,19	597.314,99
Dotacja dla placówki w Liniewu Kaszubskim	304.300,00	163.400,00	0	0	0	0
Placówka Pruszczy Gdańskim „Podaj Rękę”	0	0	0	19.870,90	499.316,07	512.799,99
Dotacja dla Rodzinnego Domu Dziecka w Straszynie	144.000,00	144.000,00	144.000,00	148.121,89	151.167,30	150.703,63
Całkowity koszt utrzymania dzieci w rodz. zast. i placówkach	3.375.153,58	3.276.020,65	3.364.937,33	3.202.035,52	3.737.771,29	3.807.227,12
Zwrot do Powiatu Gdańskiego za dzieci przebywające w rodzinach zast. na terenie naszego powiatu	321.266,14	363.597,10	370.490,52	400.665,35	473.330,32	518.563,56
Rzeczywisty całkowity koszt utrzymania dzieci w rodz. zast. i placówkach	3.053.887,44	2.912.423,55	2.994.446,81	2.801.370,17	3.264.440,97	3.288.713,56

Założenia Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2012-2014 są zgodne z ogólną koncepcją programu opracowanego w tym zakresie na poziomie województwa oraz kierunkami polityki prorodzinnej państwa jak i wypracowanymi już i obowiązującymi standardami w zakresie pomocy rodzinie i dziecku obowiązującymi w Unii Europejskiej. Powiatowy Program wpisuje się również realizację celu strategicznego 2 – „*Zorganizowanie kompleksowego i sprawnego systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną w Powiecie Gdańskim*” zawartego w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007 – 2013,

Przy realizacji zadań wynikających z powyższego programu PCPR będzie współpracowało z różnymi podmiotami działającymi w sferze pomocy społecznej, z organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi. Ważna jest współpraca w tym zakresie z samorządami gminnymi i jednostkami pomocy społecznej, które wspierają rodzinę w ich naturalnym środowisku zapewniając im pomoc i opiekę w systemie dziennym, bez konieczności opuszczania środowiska lokalnego.

Cel programu :

Tworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej w Powiecie Gdańskim z ukierunkowaniem na formy rodzinne.

Cel strategiczny: Rozwój systemu pomocy dziecku i rodzinie w celu zapewnienia opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą.

Nr celu szczegółowego	Nazwa i opis celu	Kierunki działania	Realizatorzy	Termin realizacji
1	Wspieranie rozwoju systemu rodzinnej opieki zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodziny naturalnej.	1.Organizowanie lokalnych akcji promujących rodzicielstwo zastępcze. 2. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze i zawodowe rodziny zastępcze. 3.Coroczna organizacja spotkania z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz innych imprez okolicznościowych 4.Publikacja w prasie artykułów przybliżających problematykę Rodzicielstwa Zastępczego. 5.Opracowanie i upowszechnienie ulotek informacyjnych 6.Opracowanie podstrony internetowej PCPR dotyczącej pieczy zastępczej.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,	2012 - 2014
2	Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz dziecka pozbawionego właściwej opieki i wsparcia.	1. Tworzenie sieci zawodowych rodzin zastępczych i Rodzinnych Domów Dziecka (rodzin zastępczych) 2.Wdrożenie systemu cyklicznych szkoleń podnoszących kwalifikacje dla funkcjonujących rodzin zastępczych 3. Tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych 4.Wspieranie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka przez wolontariuszy. 5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi lokalnie na rzecz dziecka i rodziny. 6.Prowadzenie interdyscyplinarnych spotkań na rzecz dziecka pozbawionego właściwej opieki i wsparcia 7.Tworzenie projektów wspierania rozwoju pieczy zastępczej z uwzględnieniem jej specyficznych potrzeb. 8.Zapobieganie wypaleniu zawodowemu osób tworzących rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2012 - 2014

3	Tworzenie kompleksowego systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzenie organizacji pozarządowej w ramach konkursu prowadzenia placówki opiekuńczo wychowawczej dla 14 dzieci 2. Wspieranie działalności Rodzinnego Domu Dziecka- placówki opiekuńczo wychowawczej prowadzonej w ramach konkursu przez organizację pozarządową. 	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2012 - 2014
4	Tworzenie systemu pracy z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka. 2. Zapewnienie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej. 3. Współpraca z kuratorami, pracownikami socjalnymi osp, asystentami rodzin. 4. Opracowywanie indywidualnych programów pracy z dzieckiem 5. Tworzenie grup wsparcia dla dzieci w pieczy zastępczej. 6. Podejmowanie działań na rzecz harmonijnego rozwoju dzieci w pieczy zastępczej 5. Stały monitoring sytuacji dziecka w rodzinie. 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2012 -2014
5	Tworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny i środowiska (reintegracja rodziny)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca z rodziną biologiczną dziecka przebywającego w placówce lub w rodzinie zastępczej na rzecz jego powrotu do rodziny. 2. Wypracowanie wspólnego systemu pracy z rodziną biologiczną dziecka wszystkich instytucji zaangażowanych w prace z dzieckiem i rodziną. 3. Podejmowanie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych – praca z rodzicami naturalnymi. 4. Monitoring sytuacji rodziny po jej reintegracji. 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, podmioty działające w sferze pomocy społecznej, Ośrodki Pomocy Społecznej, Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna, szkoły, organizacje pozarządowe, sąd, kuratorzy	2012 - 2014
6	Wpieranie rozwoju systemu adopcji	<ol style="list-style-type: none"> 1 Praca na rzecz szybkiego uregulowania sytuacji prawnej dziecka, 2. Współpraca z sądem, Ośrodkiem Adopcyjnym. 3. Wspieranie dziecka i rodziny zastępczej podczas procesu adopcji. 4. Prowadzenie lobbingu na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziców adopcyjnych. 	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2012 - 2014

7	Inicjowanie programów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej młodzieży opuszczających rodziny zastępcze lub placówki opiekuńczo – wychowawcze.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie programów usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i placówek , czuwanie nad ich realizacją, korekta i dostosowanie do aktualnych potrzeb. 2. Wdrażanie programów psychoedukacyjnych skierowanych do osób usamodzielnianych. 3. Realizacja projektów dofinansowywanych z UE związanych z wyrównywaniem szans wchodzenia w dorosłe życie. 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, podmioty działające w sferze pomocy społecznej, Ośrodki Pomocy Społecznej, Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna, organizacje pozarządowe	2012 - 2014
8	Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca z rodziną biologiczną pełnoletniego wychowanka rodzin zastępczych i placówek na rzecz jego powrotu do środowiska rodzinnego. 2. utrzymywanie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków. 3. Utworzenie grupy wsparcia usamodzielnianych wychowanków 4. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia i mieszkania z zasobów gminy 	JST, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej , podmioty działające w sferze pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2012 - 2014
9	Podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z rodziną zastępczą, naturalną, adopcyjną, młodzieżą i dziećmi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie wspólnych szkoleń pracowników socjalnych OSP, PCPR, PPP, kuratorów , pedagogów szkolnych, policji w zakresie problematyki rodzinnej. 2. Realizacja projektów dofinansowywanych z UE związanych z podnoszeniem wiedzy i kwalifikacji w zakresie wszechstronnej pomocy środowiskowej 	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej	2012 - 2014

Limity rodzin zastępczych zawodowych na lata 2012 – 2014.

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek zaplanowania i określenia corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych.

Poniżej ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych, w tym rodzinnych domów dziecka dla **potrzeb Powiatu Gdańskiego**:

2012 – **13** rodzin

2013 - **13** rodzin

2014 - **13** rodzin

Oczekiwane efekty i rezultaty programu:

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne,
2. Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny zastępczej,
3. Wzrost liczby kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe,
4. Stałe zwiększanie się kompetencji rodzin zastępczych,
5. Zwiększenie się oferty wsparcia dla rodzin biologicznych chcących podjąć trudu na rzecz powrotu dzieci do rodziny.
6. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
7. Wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych lub kierowanych do adopcji
8. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych
9. Kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych opuszczających zastępcze formy opieki.
10. Zwiększanie się kompetencji osób pracujących na rzecz pieczy zastępczej.

Monitoring i ewaluacja programu:

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim, który na bieżąco będzie oceniał realizację programu oraz proponował zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań. Informacje te będą przedkładane Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim.

Zakończenie

Przedstawiony „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2012 – 2014” jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb i zmieniających się problemów społecznych określone zadania mogą ulegać modyfikacji.

Opracowała – Beata Kowalczyk dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszczu Gdańskim.